

Nr 465

Av herr Larsson i Norderön m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 31, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen.

I proposition nr 31 har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen.

I övergångsbestämmelserna föreslås därvid, att beträffande annan vattenreglering än korttidsreglering, vartill tillstånd lämnats före ikraftträdandet, skall äldre lag tillämpas såvitt angår de gränser, inom vilka avgiften skall bestämmas.

Vattenöverdomstolen har i sitt i propositionen citerade yttrande anfört, att det — med hänsyn bland annat till regleringsföretagens beskaffenhet och de sociala skäl, som uppbära avgiftsbestämmelserna — icke torde möta alltför stora betänkligheter att beträffande redan avgiftsbelagda företag göra de föreslagna bestämmelserna tillämpliga vid utgången av gällande avgiftsperiod. Denna ståndpunkt är utan tvivel riktig.

Hittills genomförda regleringsföretag åtminstone inom de norrländska flodområdena äro av synnerligen stor omfattning. Sålunda ha inom Indalsälven, Faxälven, Ångermanälven och Lule älv regleringar tillskapats med avsevärda regleringshöjder. Verkningarna ha medfört stora ingrepp i de olika bygderna. Regleringsavgifter ha utdömts enligt hittills gällande lag. Storsjöns reglering inom Jämtlands län sker med en amplitud av 2,75 m. Eftersom strandlängden är ca 41 mil lång, uppkomma genom regleringen stora ingrepp i bygden. Storsjön har en magasinsvolym av $1\frac{1}{4}$ miljarder m^3 . För Storsjön utgå för närvarande regleringsavgifter av endast en krona per utvunnen turbinhästkraft för utbyggda och 50 öre för outbyggda strömfäll. För Torröns första och andra reglering med en magasinsvolym av nära 1,2 miljarder m^3 och en regleringsamplitud av 12,5 m utgå avgifter med belopp varierande för utbyggda och outbyggda strömfäll mellan 50 och 15 öre per turbinhästkraft. Här skall endast tilläggas, att förhållandena inom Faxälvens, Ångermanälvens och Luleälvens flodområden i stort sett äro jämförliga med Indalsälvens.

De för bestående regleringar utdömda regleringsavgifterna inom de norrländska länen, av vilka avgifter i praxis endast femtio procent anses kunna reserveras för bygdebehov, äro synnerligen otillräckliga för sina ändamål. Endast de mest trängande behoven kunna med nuvarande avgifter tillgodoses. Det är oss bekant, att ett flertal ansökningar om bidrag till ändamål, som

stå i god överensstämmelse med föreskrifterna i 4 kap. 15 § vattenlagen, ha måst avvisas på grund av brist på medel.

Inom Ume och Skellefte älvars flodområden pågå domstolsbehandlingarna, och frågorna om regleringsavgifternas storlek ha ännu ej avgjorts. Tillstånd till dessa regleringar torde komma att lämnas först efter den 1 juli 1959, dvs. den dag, då nu ifrågasatt ändring av vattenlagen är föreslagen att träda i kraft. Här skall dock endast erinras om att tillstånd till reglering av Storuman lämnats av vattenöverdomstolen den 30 januari 1959.

Såsom förhållandena nu gestalta sig, skulle de föreslagna övergångsbestämmelserna leda till att nya årsregleringar i avgiftsavsäende behandlas efter andra regler än dem, vartill tillstånd nu föreligger. Tillämpade på t. ex. Umeälven innebär detta, att Storuman behandlas på annat sätt än t. ex. Gardiken och Storjuktan. Det kan tilläggas, att avgörande ännu ej föreligger i fråga om regleringsavgifter för Storuman.

Ingen tvekan föreligger därom att redan genomförda regleringsföretag, t. ex. Storsjön och Torrön i Indalsälven, Blåsjön och Kvarnbergsvattnet i Faxälven, Kultsjön och Vojmsjön i Ångermanälven, äro av sådan omfattning, att de endast komma att överträffas av ett fåtal tillkommande regleringsföretag. Det måste därför framstå såsom egendomligt, att dessa redan genomförda företag i avgiftsavsäende skulle intaga en gynnad ställning. Någon betydelse kan icke fästas vid det förhållandet, att olika regleringsintressenter möjligen kunna bli skyldiga att utgiva en avgift, som de vid företagets genomförande icke hade anledning att räkna med. Vid ett företags planering är det avgörande för frågans bedömning på intet sätt storleken av regleringsavgifterna utan endast byggnadskostnaderna och skadornas omfattning, de senare bedömda icke ur ekonomisk synpunkt utan efter vattenlagens tillåtlighetsregler.

Utöver vad nu anförts bör tilläggas, att de föreslagna övergångsbestämmelserna dessutom komma att medföra den olägenheten, att äldre lag under oöverskådlig framtid skall tillämpas. Vid varje tidpunkt i framtiden, då omprövning av regleringsavgifterna skall ske, ha domstolarna att tillämpa en avgiftsamplitud, som avviker från då gällande lag i övrigt. För närbelägna bygder, varav den ena beröres av företag, vartill tillstånd lämnats före den 1 juli 1959, och den andra av liknande företag, tillståndsgivna efter nyss angiven dag, komma således att utgå avgifter med olika belopp. Ett sådant förhållande måste framstå såsom godtyckligt.

Avgörande för frågan om den äldre eller den nya lagen i nyss berört avseende skall tillämpas är enligt förslaget, huruvida tillstånd till ett företag lämnas före eller efter ikraftträdandet. Den vanliga behandlingsordningen av ett vattenmål är, att frågan om tillåtligheten först prövas och, om därvid hinder mot tillåtligheten ej konstateras föreligger, lämnas byggnadstillstånd. Målets behandling i övrigt, bland annat i fråga om regleringsavgifterna, fort-

sättes därefter under avsevärd tid, ofta 2—4 år, beroende på byggnadsarbetenas omfattning. Först sedan målet slutbehandlats, fattas beslut om regleringsavgifterna. Det måste därför anses riktigare att anknyta de nya reglernas giltighet icke till tidpunkten för dom i tillståndsfrågan utan till den dag avgörande träffas om regleringsavgift.

Enligt propositionen skall därjämte den nya lagen beträffande här ovan angivna regleringar, vartill tillstånd tidigare lämnats, ej äga tillämpning med avseende å den tidrymd av 20 år, för vilken vattendomstolens avgörande i fråga om avgift med anledning av företaget skall gälla.

På de skäl, som tidigare redovisats, måste det anses olämpligt att behandla företag i omprövningsavseende olika, allteftersom tillstånd lämnats före eller efter dagen för lagändringens ikraftträdande.

Enligt propositionen skola regleringsavgifter icke kunna utgå för sådana korttidsregleringar, vartill tillstånd lämnats före den föreslagna dagen för lagens ikraftträdande. På sätt vi här ovan framhållit bör man åtminstone delvis kunna taga hänsyn till att regleringsavgifterna ha vissa sociala ändamål, och det framstår därför såsom orimligt, att avgörande för frågan om regleringsavgifter vid korttidsregleringar skall vara den tidpunkt, då tillstånd lämnats av vattendomstol. Vi finna det därför skäligt, att möjlighet bör föreligga för vattendomstolarna att förslagsvis efter 10 år från lagens ikraftträdande, dvs. från den 1 juli 1969, utdöma regleringsavgifter jämväl för sådana korttidsregleringar, vartill tillstånd lämnats före den 1 juli 1959.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen i förslaget till lag om ändring av 4 kap. 14 § vattenlagen måtte i övergångsbestämmelserna vidtaga de ändringarna,

att skyldighet att gälda avgift skall föreligga för tiden efter den 1 juli 1969 i fråga om korttidsreglering, vartill tillstånd lämnats före den 1 juli 1959;

att beträffande vattenreglering, års- och korttidsreglering skall den nya lagen tillämpas för sådana företag, för vilka regleringsavgift utdömes efter den 1 juli 1959;

att vattendomstolarnas hittillsvarande avgörande rörande regleringsavgifterna skola — oberoende av vad därom tidigare bestämts — gälla för en tidrymd av 10 år, räknat från den dag avgörande senast träffats i frågan, samt

att vid omprövning nya lagens regler helt skola gälla.

Stockholm den 10 februari 1959

Erik Larsson
i Norderön

Nils Agerberg

Helge Lindström

Birger Nilsson
i Östersund

Sigfrid Jonsson

Thorbjörn Fälldin

Jan-Ivan Nilsson

Lars Eliasson
i Sundborn

John R. Anderson
i Sundsvall

Lars Jonsson
i Haverö

Gunbjörg Thunvall

Henning Gustafsson
Skellefteå

John Eriksson
Bäckmora

Erik Magnusson
i Tumhult

Rune Gustavsson
i Alvesta

Märta Boman

Emil Elmwall